

Geneza Inkwizycji

Autor tekstu: **Joanna Żak-Bucholc**

Śmiercią za herezję karano już w starożytności, średniowieczny zaś Kościół zadekretował ją w 1197 r. Na soborze laterańskim IV w 1215 r. ustalono, że sądenie za herezję należy do władzy duchownej, wymierzanie zaś orzeczonej kary do władzy świeckiej.

W tym też wieku powstaje zakon dominikanów powołany specjalnie do walki z albigensami, (jak potem powołano zakon jezuitski do walki z reformacją). Wiadomo jak „psy pańskie” przyczyniały się do walki z kacerzami; właśnie dominikanie i franciszkanie byli najczęściej inkwizytorami. To właśnie im w roku 1233 papież Grzegorz IX powierzył „inkwizycję” czyli „badanie” podejrzanych, gdy odjął ją biskupom. „Inkwizycja” znaczy właśnie „badanie”. Sama instytucja zwana *Inkwizycją* powołana została przez papieża Lucjusza III w roku 1184, ale to Grzegorz IX zmienił działanie systemu „badania”, jak powiedzieliśmy w zdaniu wyżej. Jak się zresztą wydaje nie ma jednego jednolitego aktu powołującego tę instytucję. W każdym razie na arenę dziejów inkwizycja wkroczyła podczas likwidowania społeczności heretyckich waldensów i albigensów, a papieżem uważanym jeszcze i dziś na największego w historii Kościoła, który położył na tym polu znaczne zasługi był Innocenty III. Nie zapominajmy jednak, że nie tylko organ, zwany Świętą Inkwizycją zajmował się tropieniem heretyków. Skłonni jesteśmy bowiem obarczać tylko tę jedną kościelną instytucję, podczas gdy winien jest cały Kościół! Ściganiem heretyków zajmowali się przecież również biskupi. Ba, oni byli pierwszymi, którzy to robili, to wręcz wchodziło w zakres ich obowiązków. A potem właśnie im, jako panom na diecezjach powołanie zależnych tylko od Rzymu funkcjonariuszy (inkwizytorów) niezbyt się podobało, bo traktowali to jako ingerencję w ich obszar władzy.

„Innocenty III uznał, że najlepiej będzie oprzeć tę represję na sieci parafii, w których księża, wspomagani przez ruchome oddziały braci żebrzących, mieć będą wiernych pod nadzorem. W walce z herezją cały świat chrześcijański dokładnie pokratkowano. (...) każdy wieśniak był odtąd czymś parafianinem (...). Sobór laterański nakładał na wszystkich świeckich obowiązek pójścia raz w roku do spowiedzi i komunii; miało to dostarczyć proboszczowi wykazu opornych, umożliwić odszukanie potajemnych heretyków, ułatwić polowanie na czarownice”. Już wszystko jasne, prawda? Wiadomo dlaczego budowano silny system parafii i skąd wynikało staranie o to, by wierny odbywał regularne praktyki, to znaczy zachodził do kościoła. Głową diecezji zaś był biskup i „jemu to przypadły określone zadania. Nadzoru antyheretyckiego przede wszystkim. Biskupi trybunał rozpatrywał normalnym trybem, z oskarżenia, uchybienia przeciw dyscyplinie kościelnej. Obok tego powstała jednak procedura wyjątkowa, inkwizycja. W tym wypadku nie czekano, aż wpłynie skarga, biskup sam podejmował dochodzenie.” [1]. Jednolite ciało sprawnie zorganizowane i podległe Rzymowi zwane potem Inkwizycją powołano właśnie dlatego, że biskupi nie zawsze wywiązywali się ze swych obowiązków, i dochodziło do gorszącej niejednorodności, bo na przykład w jednej diecezji biskup karał jakiś „występek”, a na ten sam występek inny biskup patrzył przez palce. Zdaniem Rzymu mniej gorszące było powołanie dbającej o jednolitość instytucji, która za dany czyn wymierzała określoną, taką a nie inną karę. Jak palić na stosie, albo obcinać język to za to samo. Czyż to nie budujący wkład Kościoła w dziedzinę prawa karnego?

Przypisy:

[1] Przytoczenia pochodzą z książki Georges Duby "Czasy katedr", s.171"

Joanna Żak-Bucholc

Zajmuje się etnologią i religioznawstwem. Publikowała m.in. w: 'ALBO albo Inspiracje Jungowskie'; 'Nie z tej ziemi'; 'Czwarty Wymiar'; 'Tytuł'.

[Pokaż inne teksty autora](#)

(Publikacja: 28-06-2002 Ostatnia zmiana: 06-09-2003)

[Oryginał.](http://www.racjonalista.pl/kk.php/s,681) (<http://www.racjonalista.pl/kk.php/s,681>)

Contents Copyright © 2000-2008 Mariusz Agnosiewicz

Programming Copyright © 2001-2008 Michał Przech

Autorem tej witryny jest Michał Przech, zwany niżej Autorem.
Właścicielem witryny są Mariusz Agnosiewicz oraz Autor.

Żadna część niniejszych opracowań nie może być wykorzystywana w celach komercyjnych, bez uprzedniej pisemnej zgody Właściciela, który zastrzega sobie niniejszym wszelkie prawa, przewidziane w przepisach szczególnych, oraz zgodnie z prawem cywilnym i handlowym, w szczególności z tytułu praw autorskich, wynalazczych, znaków towarowych do tej witryny i jakiegokolwiek ich części.

Wszystkie strony tego serwisu, wliczając w to strukturę katalogów, skrypty oraz inne programy komputerowe, zostały wytworzone i są administrowane przez Autora. Stanowią one wyłączną własność Właściciela. Właściciel zastrzega sobie prawo do okresowych modyfikacji zawartości tej witryny oraz opisu niniejszych Praw Autorskich bez uprzedniego powiadomienia. Jeżeli nie akceptujesz tej polityki możesz nie odwiedzać tej witryny i nie korzystać z jej zasobów.

Informacje zawarte na tej witrynie przeznaczone są do użytku prywatnego osób odwiedzających te strony. Można je pobierać, drukować i przeglądać jedynie w celach informacyjnych, bez czerpania z tego tytułu korzyści finansowych lub pobierania wynagrodzenia w dowolnej formie. Modyfikacja zawartości stron oraz skryptów jest zabroniona. Niniejszym udziela się zgody na swobodne kopiowanie dokumentów serwisu Racjonalista.pl tak w formie elektronicznej, jak i drukowanej, w celach innych niż handlowe, z zachowaniem tej informacji.

Plik PDF, który czytasz, może być rozpowszechniany jedynie w formie oryginalnej, w jakiej występuje na witrynie. **Plik ten nie może być traktowany jako oficjalna lub oryginalna wersja tekstu, jaki zawiera.**

Treść tego zapisu stosuje się do wersji zarówno polsko jak i angielskojęzycznych serwisu pod domenami Racjonalista.pl, TheRationalist.eu.org oraz Neutrum.eu.org.

Wszelkie pytania prosimy kierować do redakcja@racjonalista.pl